

รูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ A Model of Citizens' Political Expression in the Northeast of Thailand

สนุก สิงห์มาตร*

ภักดี โพธิ์สิงห์**

สัจญา เคนาภูมิ***

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ๓) เพื่อสร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีปัจจัยพยากรณ์ ๙ ปัจจัย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ ๐.๘๖๘ และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ ๐.๗๕๓ แสดงว่า สามารถพยากรณ์การแสดงออกทางการเมืองได้ร้อยละ ๗๕.๓๐ ผลการสร้างรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม ปรากฏว่า เพื่อนำปัจจัยทั้งหมด ๑๒ ปัจจัยตามคำแนะนำเพื่อไปพัฒนาประชาธิปไตย ทั้งปัจเจกบุคคลและองค์กรในชุมชนภายใต้กรอบของกฎหมาย สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางการเมืองให้ประชาชนรับรู้ ตระหนัก ให้การยอมรับ และนำไปสู่การปฏิบัติโดยมีคุณธรรม จริยธรรมทางการเมืองสอดแทรกสำหรับประชาชนโดยใช้หลักการ PDCA ส่วนการยืนยันรูปแบบการแสดงออกทางการเมือง พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อรูปแบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยสรุป รูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม

คำสำคัญ : รูปแบบ, การแสดงออกทางการเมือง, ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออก

* หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม : Email : Zumsa_17@hotmail.com

** คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

*** คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ABSTRACT

Objectives of this research were: 1) to study the level of citizens' political expression in Thailand's northeastern region, 2) to examine the factors affecting contribution to their political expression, 3) to construct a model and confirm the model affecting such contribution. The research yields the following findings that their political expression has been overall rated high, factors affecting contribution to their political expression were comprised nine predictable factors with coefficient of multiplying correlation amounting to 0.868 and coefficient of prediction (R^2) at 0.753. Consequently, nine predictable factors can predict their political expression for 75.30 percent. The results of constructed model on their political expression based on making use of focus group discussion appeared that the principle of PDCA with twelve suggested factors were taken into use to develop democracy in both individuals and bodies in communities under the frame of law in order to create innovation of political learning for having citizens acknowledge, be aware, and accept the model, thereby resulting in the practice of political ethics and morality hidden inside it for them. Expert panel's confirmation of citizens' political expression in Thailand's northeastern region has been found that their opinions on the constructed model were of the highest propriety. To sum up, the obtained model from this research can be brought into use appropriately.

Keywords: A Model, Political Expression, The Factors Making Contribution to Their Expression

๑. บทนำ

ประเทศไทยนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ถือเป็นปฐมฤกษ์ในการปกครองประเทศจากการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยของประเทศเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของประเทศ กำหนดอนาคตของตนเองได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้มีความสอดคล้องกับหลักการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่อำนาจอธิปไตย เป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศนั้นเป็นของประชาชนโดยประชาชนจะใช้อำนาจในการออกกฎหมายผ่านรัฐสภาใช้อำนาจบริหารผ่านคณะรัฐบาล และใช้อำนาจตุลาการผ่านระบบศาลต่าง จนทำให้ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการ

ปกครองในอุดมคติของหลายๆ ประเทศ^๑ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาแล้ว ๘๐ กว่าปี อำนาจอธิปไตยนั้นจะเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนก็ตาม แต่ในความเป็นจริงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนก็ยังน้อยอยู่มาก การตื่นตัวทางการเมืองน้อย และประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้รับมากกว่าผู้กระทำได้ทั้งนั้นอำนาจส่วนใหญ่ในการปกครองประเทศจึงไปตกอยู่กับชนชั้นนำของประเทศ ที่เรียกกันว่า “อมาตยาธิปไตย” จากชนชั้นเจ้าขุนมูลนาย ชนชั้นข้าราชการ ทหาร ตำรวจ รวมถึงนักธุรกิจ พ่อค้า และประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญมาแล้วหลายฉบับที่ประกาศใช้แล้วก็เลิกใช้โดยส่วนมากสาเหตุหลักที่ต้องเปลี่ยนเนื่องมาจากผลพวงของการปฏิวัติรัฐประหาร จนกระทั่งมีการเรียกร้องประชาธิปไตยเมื่อเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ แล้วได้ขยายตัวออกไปยังประชาชนโดยทั่วไทย สลับสับเปลี่ยนเรื่อยมาจนเกิดมีกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับ ปี พ.ศ.๒๕๔๐ ประกาศใช้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่ต้องการให้คนไทยทุกคนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง นักการเมือง พรรคการเมืองเข้มแข็งไม่ถูกชี้หน้าจากภคราชาการ เมื่อเป็นเช่นนี้หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ.๒๕๔๐ จึงทำให้กระแสประชาธิปไตยกลับมาเฟื่องฟูในสังคมไทยอีกครั้ง นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนชาวไทยตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น^๒ สำหรับประชาชนที่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชาชนนั้นประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ สภาพสังคมจึงเป็นแบบสังคมเกษตรกรรม ประเพณี ค่านิยมยังยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ได้ให้ความสนใจในการเมืองการปกครองหรือมีการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนเท่าใดนัก เนื่องจากมีความเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องที่ไกลตัวเกินไป แต่นับจากหลังปี พ.ศ. ๑๕๓๕ เป็นต้นมา เมื่อประชาชนมีความรู้ มีความเข้าใจในระบอบการเมืองเพิ่มมากขึ้น เกิดการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของทุนนิยมของแต่ละช่วงเวลา^๓ ทำให้ได้รับอรรถประโยชน์ ตลอดทั้งได้รับการตอบสนองเอาใจใส่จากนักการเมือง องค์กรทางการเมืองที่มาจากการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น ทำให้ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้หันมาสนใจในเรื่องการเมืองการปกครองมากยิ่งขึ้น จากนั้นก็ได้เข้าไปมีส่วนในการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนมากขึ้น ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการเมืองการปกครองโดยเฉพาะในระบอบประชาธิปไตย ได้รับอรรถประโยชน์สูงสุดจากการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หรือที่เรียกอีกประการหนึ่ง

^๑ ทินพันธุ์ นาคะตะ, รัฐศาสตร์ ทฤษฎีความคิด ปัญหาสำคัญและแนวศึกษาวิเคราะห์ทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร, จัดพิมพ์โดยสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์ นิต้า ครั้งที่ ๔: ๒๕๔๓, หน้า ๑-๒.

^๒ สุนก สิงห์มาตร และสัญญา เคนาภูมิ, ประชาธิปไตยกินได้ : ของจริงหรือแค่วาทกรรมการเมือง, วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (๔) เดือนกุมภาพันธ์. ๒๕๕๘, หน้า ๙๒.

^๓ บดี ปุษยายนันท์, เสกสรรค์ ยวงวิชัย และ ประสิทธิ์ คุณรัตน์, "รูปแบบเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น", วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๘): ๒๒๑.

ว่า “ประชาธิปไตยกินได้”^๔ แต่ถึงกระนั้นก็ยังพบว่าบทบาทการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน

นั้นยังขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมแบบจริงจังและขาดความศรัทธาต่อประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ที่จะรักษาและหวงแหนประชาธิปไตยที่จะไม่ให้ใครคนใดคนหนึ่งมาแย่งชิงเอาไปจากประชาชนได้^๕

จากเหตุผลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ถือว่ามีความตื่นตัวทางด้านการเมืองมากพอสมควรในช่วงที่ผ่านมา เกิดแรงกดดันจากการเมืองภาคประชาชนพัฒนาทางการเมือง^๖ รวมทั้งได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองในหลายครั้งของเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองว่ามีปัจจัยใดบ้าง เพื่อมุ่งเน้นการส่งเสริมและผลักดันไปสู่องค์กรที่เกี่ยวข้องให้ประสบความสำเร็จ^๗ ตลอดจนสร้างรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะผู้วิจัยมีความเห็นว่าการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นไปเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ให้กับหน่วยงานของรัฐทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นหรือองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทางการเมืองของประชาชนของประเทศชาติต่อไปได้

๒. วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนภาคในตะวันออกเฉียงเหนือ

^๔ สนุก สิงห์มาตร และสัญญา เคนาภูมิ, ประชาธิปไตยกินได้ : ของจริงหรือแค่วาทกรรมการเมือง, วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘): ๙๓.

^๕ กรรณิกา ขมดี, การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณี : โครงการสารคดีตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบจังหวัดอุบลราชธานี, วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔, หน้า ๓๙.

^๖ พงศ์ณัติกาญจน์ พรหมนิล, ภักดี โพธิ์สิงห์, สัญญา เคนาภูมิ และ เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, "แนวนโยบายการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ", วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๘): ๒๔๕.

^๗ นิมิตร โสหารี, รูปแบบการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๙): ๒๗.

๓. เพื่อสร้างรูปแบบและยืนยันรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓. ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

๑. พื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ พื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๒๐ จังหวัด

๒. ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น ๒ ระยะ คือ

ระยะที่ ๑ การศึกษาระดับการแสดงออกทางการเมืองและคัดสรรปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย

๑) ประชากรได้แก่ ประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๑๘ ปีขึ้นไป และเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่จริงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๒๐ จังหวัด ซึ่งมีจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น จำนวน ๑๕,๔๒๙,๔๒๕ คน

๒) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ ๒๐ จังหวัดซึ่งมีจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งรวมกันทั้งสิ้น จำนวน ๑๕,๔๒๖,๔๒๕ คน (คณะกรรมการการเลือกตั้ง ๓๐ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๗) โดยใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ คน

๓) กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายคัดสรรปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมือง สำหรับการให้ข้อมูลเพิ่มเติมในระยะที่ ๑ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจากนักวิชาการ บุคคลที่ผ่านการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชาชนชาวบ้าน และผู้นำท้องถิ่นอย่างละ ๒ คนรวมจำนวน ๘ คน เลือกมาแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

๒. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

๑) ตัวแปรอิสระ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๓ ปัจจัยหลัก ๑๒ ปัจจัยย่อย ได้แก่

๑.๑) ปัจจัยภายในของบุคคลประกอบด้วย ๔ ตัวแปร คือ ความสนใจในการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และการเห็นคุณค่าทางการเมือง

๑.๒) ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ๔ ตัวแปร คือ วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย การกล่อมเกลางานการเมือง การส่งเสริมจากภาครัฐ และการส่งเสริมจากภาคประชาสังคม

๑.๓) ปัจจัยสภาพทางการเมือง ประกอบด้วย ๔ ตัวแปร คือ ความเลื่อมใสศรัทธาต่อนักการเมือง ความเลื่อมใสศรัทธาต่อพรรคการเมือง สภาพแวดล้อมทางการเมืองและการพัฒนาทางการเมือง

๒) ตัวแปรตาม คือการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย ๗ ด้าน คือ การติดตามข่าวสารทางการเมือง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การใช้สิทธิ

เลือกตั้ง การเข้าร่วมทำกิจกรรมกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมือง การติดต่อกับนักการเมือง การชุมนุมทางการเมือง และการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

ระยะที่ ๒ การสร้างรูปแบบและการยืนยันรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนภาคในตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัยการสร้างรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองคือ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในทางการเมือง จำนวน ๑๕ คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ และหาแนวทางการปรับปรุง ส่วนการยืนยันรูปแบบใช้วิธีการประเมินด้วยเทคนิคกระบวนการเชิงพินิจ (Rational Technique) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๙ คน เลือกมาแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

๓. ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยระยะนี้ศึกษาระหว่างเดือน ธันวาคม ๒๕๕๘ ถึง พฤษภาคม ๒๕๕๙

๔. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตยของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบมุ่งพรรณนาปรากฏการณ์ (Descriptive Research) ได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้วิธีการในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น ๒ระยะ ได้แก่

ระยะที่ ๑ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ๑) เพื่อศึกษาระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุระหว่าง ๑๘ ปีขึ้นไป และเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่จริงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น จำนวน ๑๕,๔๒๙,๔๒๕ คนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีอายุระหว่าง ๑๘ ปีขึ้นไป ซึ่งมีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่จริงในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโรยามาเน^๔ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ คนเมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่มหลายขั้นตอน (Multi-Stage Cluster Sampling)^๕ โดยดำเนินการตามขั้นตอน การดำเนินการ คือ แบ่งพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นกลุ่มจังหวัด จำนวน ๕ กลุ่ม เลือกกลุ่มตัวอย่างแต่ละจังหวัดในแต่ละกลุ่ม โดยใช้พื้นที่ (Area

^๔ Yamane, Taro. *Statistics: An Introductory Analysis*. Third editio. (Newyork : Harper and Row Publication. 1973), pp. 580-581.

^๕ May, T. *Social Research: Issu Methods and Process*. 2nd ed. (Buckingham : Open University Press, 1997), p. 21.

Sampling) ของจังหวัดที่ประชาชนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งที่มากที่สุด โดยการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบ สัดส่วน^{๑๐}

ตารางที่ ๑ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจังหวัด

ที่	จังหวัด	จำนวนอำเภอ	จำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
๑	จังหวัดเลย	๑๔	๔๘๑,๕๒๙	๖๘
๒	จังหวัดบึงกาฬ	๘	๓๐๓,๑๐๙	๔๓
๓	จังหวัดกาฬสินธุ์	๑๘	๗๕๖,๖๖๓	๑๐๗
๔	จังหวัดชัยภูมิ	๑๖	๘๖๗,๕๓๘	๑๒๓
๕	จังหวัดยโสธร	๙	๔๑๗,๔๓๒	๕๙
	รวม	๖๕	๒,๘๒๖,๒๗๑	๔๐๐

ผู้วิจัยทำการหาหน่วยตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลากหาอำเภอจากจังหวัดละ ๓ อำเภอ รวมได้ทั้งหมด ๑๕ อำเภอ และจับสลากเพื่อสุ่ม หาดำบลจากอำเภอๆ ละ ๓ ตำบล ได้ทั้งหมด ๔๕ ตำบล และสุ่มจับสลากหาหน่วยหมู่บ้านตำบลๆ ละ ๓ หมู่บ้าน รวมทั้งหมด ๕ จังหวัด ได้จำนวน ๑๓๕ หมู่บ้าน จากนั้นผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยลงพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์จากประชาชนในหมู่บ้านที่ได้สุ่มตัวอย่าง ไว้เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) โดยแสดงเป็นจำนวน และค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ปัจจัยและการ แสดงออกทางการเมืองของประชาชน ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกทาง การเมืองของประชาชน ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)^{๑๑}

^{๑๐} กัลยา วานิชย์บัญชา, การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร. ๒๕๕๓), หน้า ๑๕-๑๖.

^{๑๑} ส้าราญ มีแจ้ง, สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัย ทฤษฎีและปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์. ๒๕๕๓), หน้า ๓๑.

ระยะที่ ๒ การสร้างและยืนยันรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การดำเนินการวิจัยในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและยืนยันรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีวิธีการอยู่ ๓ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ ร่างรูปแบบ (Model) การแสดงออกทางการเมือง ขั้นตอนนี้นำผลการวิเคราะห์จากระยะที่ ๑ พร้อมกับการบูรณาการจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยในบทที่ ๒ มาร่างรูปแบบ (Model) การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขั้นตอนที่ ๒ พัฒนารูปแบบ (Model) การแสดงออกทางการเมืองขั้นตอนนี้นำผลจากขั้นตอนที่ ๑ มาพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) เพื่อวิพากษ์และอภิปรายเพื่อให้ได้รูปแบบที่สมบูรณ์ จากการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของรูปแบบ (Construct Model) คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมสนทนากลุ่ม โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีเกณฑ์ ดังที่มาจากตัวแทนนักวิชาการ ตัวแทนนักการเมืองและ ตัวแทนผู้นำชุมชน/ตัวแทนภาคประชาชน รวมจำนวน ๑๕ คน จากนั้นจัดทำและสร้างคู่มือการจดสนทนากลุ่ม (Focus Group Guide) ที่ประกอบกับร่างรูปแบบที่ได้ร่างขึ้น เชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการจดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในวันที่ ๒๓ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๐๙.๐๐-๑๒.๐๐ น. ณ ห้องประชุมรับรอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ขั้นตอนที่ ๓ ยืนยันรูปแบบการแสดงออกทางการเมือง นำผลจากขั้นตอนที่ ๒ ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาทำการประเมินโดยใช้เทคนิคกระบวนการเชิงพินิจ (Rational Technique) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Penal Experts) จำนวน ๑๙ คนเพื่อยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบ (Model) วิเคราะห์การประเมินรูปแบบของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อยืนยันความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบ โดยใช้หลักการของสตัฟเฟิลบีม^{๑๒} เป็นกรอบในการตรวจสอบคุณภาพการประเมินเพื่อยืนยัน โดยมีองค์ประกอบทั้งหมด ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ๒) ด้านความเหมาะสม (Propriety) ๓) ด้านอรรถประโยชน์ (Utility) และ ๔) ด้านความถูกต้อง (Accuracy)

๕. ผลการวิจัย

ระยะที่ ๑ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แยกนำเสนอเป็น ๕ ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ ๑ ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลการแสดงออกทางการเมือง ทั้งรายด้านและโดยรวม ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{๑๒} Stufflebeam, D.L. The 21st Century CIPP Model. In Alkin, M.C. (Ed). (London : SAGE. 2004), p. 427.

โดยรวม อยู่ในระดับมาก จำนวน ๔ ด้าน คือ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการรณรงค์ ออกเสียงเลือกตั้ง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง อยู่ใน ระดับปานกลาง จำนวน ๓ ด้าน คือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมกับพรรคการเมืองและกลุ่มการเมือง ด้านการติดต่อและประสานงานกับนักการเมือง และด้านการชุมนุมทางการเมือง

ส่วนที่ ๒ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวพยากรณ์กับตัวพยากรณ์ (Interco Relation Coefficient) และระหว่างตัวพยากรณ์กับตัวแปรตามหรือตัวแปรเกณฑ์ (Correlation Coefficient) พร้อมทั้งทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยหรือตัว พยากรณ์มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๑ จากค่าสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ความ เลื่อมใสศรัทธาต่อพรรคการเมือง (X_{10}) การส่งเสริมจากภาครัฐ (X_7) ความเลื่อมใสศรัทธาต่อ นักการเมือง (X_9) การส่งเสริมจากภาคประชาสังคม (X_8) การกล่อมเกลางานการเมือง (X_6) การ พัฒนาทางการเมือง (X_{12}) สภาพแวดล้อมทางการเมือง (X_{11}) การเห็นคุณค่าทางการเมือง (X_4) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (X_5) พฤติกรรมทางการเมือง (X_2) และอุดมการณ์ทาง การเมืองแบบประชาธิปไตย (X_3) ตามลำดับ

ส่วนที่ ๓ วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Enter เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่างการแสดงออกทางการเมืองกับตัวพยากรณ์ พร้อมทั้งทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติผล การวิเคราะห์ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่าง ชุดของปัจจัยหรือตัวพยากรณ์ ทั้ง ๑๒ ปัจจัยกับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าเท่ากับ ๐.๘๖๘ และค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ ๐.๘๕๓ แสดงว่าชุดของตัวพยากรณ์ทั้ง ๑๒ปัจจัย สามารถพยากรณ์การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ร้อยละ ๗๕.๓๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (มีความเชื่อมั่น ๙๙%)

ส่วนที่ ๔ ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การถดถอย (b) ของตัวพยากรณ์จาก ส่วนที่ ๑ แต่ละตัวว่าจะส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองหรือไม่ ถ้าพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะนำไปสร้างเป็นสมการพยากรณ์ (Multiple Regression Equation) และนำตัวพยากรณ์ผล การวิเคราะห์พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของคะแนนดิบ (b) และสัมประสิทธิ์การถดถอยของ คะแนนมาตรฐาน (β) จากการทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ การถดถอย พบว่า ตัวพยากรณ์ หรือปัจจัยพยากรณ์ ๙ ปัจจัย สามารถพยากรณ์การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยเรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้ ความเลื่อมใสศรัทธาต่อพรรคการเมือง ($X_{๑๐}$) การส่งเสริมจากภาครัฐ ($X_๗$) การเห็นคุณค่าทาง การเมือง ($X_๔$) อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ($X_{๑๒}$) ความเลื่อมใสศรัทธาต่อนักการเมือง ($X_๙$) การพัฒนาทางการเมือง ($X_{๑๒}$) สภาพแวดล้อมทางการเมือง ($X_{๑๑}$) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบ ประชาธิปไตย ($X_๕$) และการส่งเสริมจากภาคประชาสังคม ($X_๘$) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย มาตรฐาน เท่ากับ .๓๔๙, .๒๕๖, .๑๙๘, -.๑๘๖, .๑๗๖, .๑๕๘, -.๑๓๙, -.๑๓๐ และ .๑๒๘ ตามลำดับ สามารถสร้างสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

๑. สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

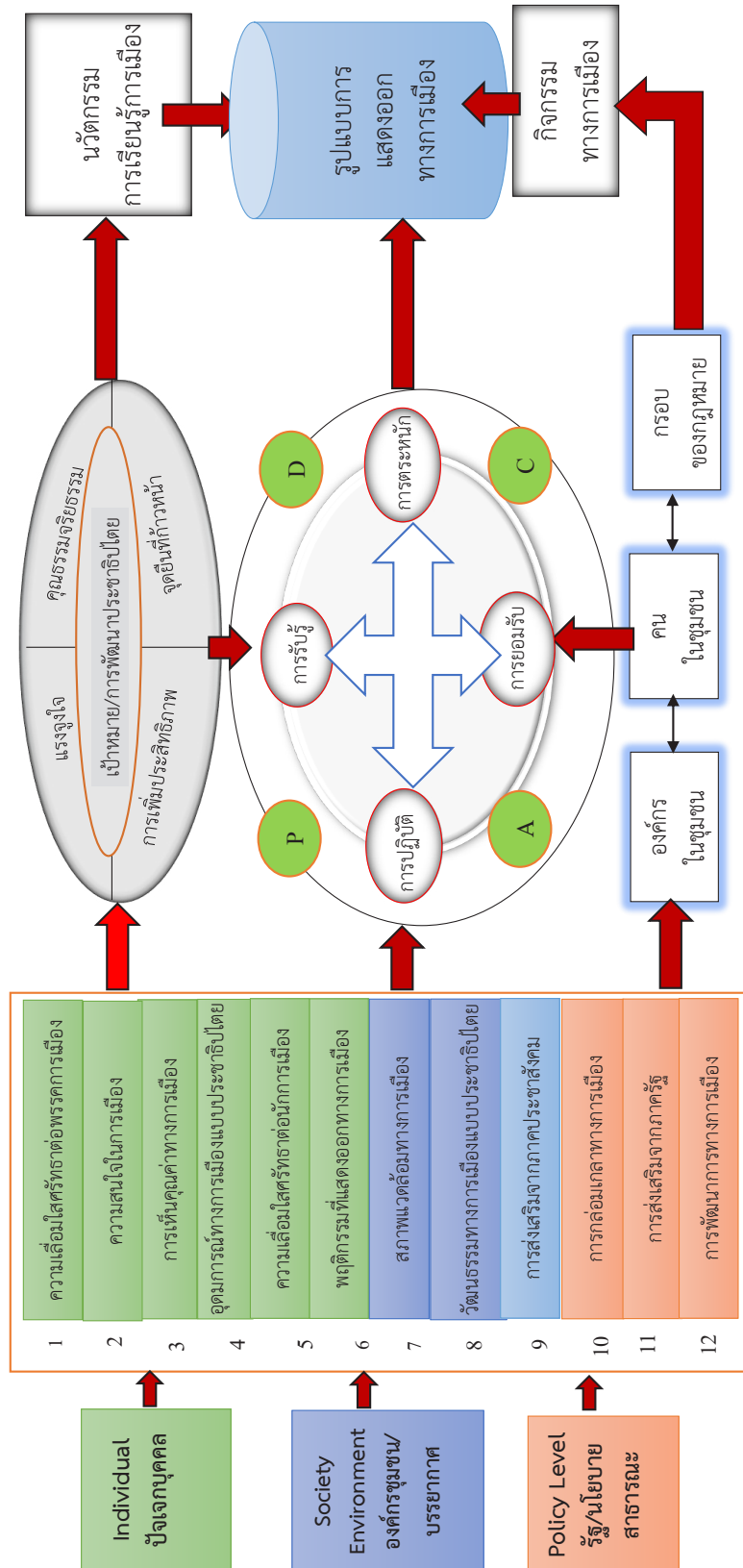
$$\begin{aligned} \dot{y} = & 0.026 + .334 X_{10} + .256 X_{11} + .188 X_{12} - .200 X_{13} + .179 X_{14} \\ & + .163 X_{15} - .134 X_{16} - .136 X_{17} + .133 X_{18} \end{aligned}$$

๒. สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\begin{aligned} \dot{z} = & .344 Z_{10} + .256 Z_{11} + .188 Z_{12} - .186 Z_{13} + .176 Z_{14} + .158 Z_{15} - \\ & .134 Z_{16} \\ & - .130 Z_{17} + .128 Z_{18} \end{aligned}$$

ระยะที่ ๒ การสร้างและยืนยันรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากผลการวิเคราะห์การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) ผู้วิจัยได้สรุปผลเพื่อทำข้อค้นพบจากระยะที่ ๑ และระยะที่ ๒ เพื่อสร้างรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือเริ่มจากระดับปัจเจกบุคคลองค์กรในชุมชนจนกระทั่งฝ่ายรัฐบาล (ผู้ออกนโยบายสาธารณะ) ร่วมกันพัฒนากลยุทธ์หรือตัวบ่งชี้ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดปัจจัยทั้ง ๑๒ ปัจจัย เปิดโอกาสให้ประชาชนองค์กรภาคชุมชนมีกิจกรรมทางการเมืองในกรอบของกฎหมาย นำไปสู่การเกิดกิจกรรมทางการเมืองและเป็นปัจจัยต่อการแสดงออกทางการเมืองเสริมสร้างคนชุมชนให้มีแรงจูงใจเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาประชาธิปไตย ด้วยหลักคุณธรรมจริยธรรม ภายใต้จุดยืนที่ก้าวหน้า นำไปสู่ส่วนวัตกรรมการเรียนรู้การเมือง ส่งผลไปสู่การแสดงออกทางการเมืองและส่งเสริมให้เกิดการรับรู้ ตระหนัก การยอมรับแล้วนำไปสู่การปฏิบัติโดยใช้หลักการ P-D-C-A เพื่อให้ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แผนภาพประกอบ ดังแผนภาพที่ ๑

แผนภาพที่ ๑ รูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ส่วนที่ ๕ ผลการยืนยันรูปแบบ ผลการประเมินรูปแบบ (Model) ใช้เทคนิคกระบวนการเชิงพินิจ (Rational Technique) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Penal Experts) จำนวน ๑๙ คนซึ่งพิจารณาตามข้อมูลการถอดบทเรียน (Lesson Learned) ผลสรุปการประเมินรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อรูปแบบโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความถูกต้อง ด้านอรรถประโยชน์ และด้านความเหมาะสม

๖. อภิปรายผล

๑. ระดับการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีระดับการแสดงออกทางการเมืองโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน ๔ ด้าน คือ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการรณรงค์ออกเสียงเลือกตั้ง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๓ ด้าน คือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมกับพรรคการเมืองและกลุ่มการเมือง ด้านการติดต่อและประสานงานกับนักการเมือง และด้านการชุมนุมทางการเมืองเมื่อเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง รองลงมาคือด้านการรณรงค์ออกเสียงเลือกตั้ง การใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการเข้าร่วมกิจกรรมกับพรรคการเมืองและกลุ่มการเมือง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูสิทธิ์ ชันติกุล ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ส่วนรายด้าน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียง ๒ ระดับเท่านั้น ได้แก่ ระดับปานกลาง และต่ำซึ่งรายด้านที่อยู่ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง และด้านการสนทนาเรื่องการเมือง ส่วนรายด้านที่อยู่ระดับต่ำ ได้แก่ ด้านการชุมนุมทางการเมือง ด้านการติดต่อกับนักการเมือง และด้านการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองและกลุ่มทางการเมืองต่างๆ ทั้งนี้ ผลการวิจัยยังพบประเด็นที่น่าสนใจคือประชาชนพร้อมที่จะเลือกไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองใดๆ เลย หากกิจกรรมทางการเมืองนั้นไม่ได้มีการบังคับโดยกฎหมายแต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวภา ประครองศิลป์ และคณะ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษา/คณะกรรมการสถานศึกษา ครู และนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา/คณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในเชิงนโยบายของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การเรียนรู้เพื่อ

เสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ครูจัดให้นักเรียนโดยภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมากการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่นักเรียนมีส่วนร่วมปฏิบัติ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ระดับผลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ ๓.๗๔

๒. ปัจจัยพยากรณ์หรือตัวบ่งชี้ที่เป็นตัวพยากรณ์การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน ๓ ตัว ได้แก่ การกล่อมเกลางานการเมือง ความสนใจทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมือง แต่ทั้ง ๓ ตัวบ่งชี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอให้ทั้ง ๓ ตัวบ่งชี้ เป็นปัจจัยที่ส่งผลการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (การสนทนากลุ่ม ๒๓ เมษายน ๒๕๕๙) อาจจะเนื่องมาจากการเรียนรู้ทางการเมือง (Political Learning) จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง หรือเรียกว่า สังคมประกิตทางการเมือง โดยที่มนุษย์ได้รวมตัวอยู่ร่วมกันในสังคมการเมือง ดังนั้น การกล่อมเกลางานการเมือง จัดเป็นเครื่องมือของการถ่ายทอดแบบแผนของความคิดและความเชื่อทางการเมือง สำหรับความสนใจทางการเมืองนั้น บุคคลได้ไปใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งในทุกระดับ อาจด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นรูปแบบหนึ่งของการแสดงออกขั้นพื้นฐานถึงความสนใจ ต้องมีการแสดงออกทางการเมืองภายใต้ระบบประชาธิปไตย จากเหตุผลทั้งสองปัจจัยอาจจะส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองหรือพฤติกรรมที่กล้าแสดงออกทางการเมืองของบุคคล ซึ่งเรียกว่าทฤษฎีการป้องกันสิทธิ กล่าวคือ เป็นการแสดงสิทธิพึงมีพึงได้ของตนเอง เหตุผลดังที่กล่าวมาแล้ว จึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยหรือตัวบ่งชี้ทั้ง ๓ ตัวบ่งชี้ เป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓. ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากในการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Political Learning) และมีกระบวนการวงจรของเดมิง (Deming Cycle) เป็นกรอบในการดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนมีความตระหนัก เกิดการยอมรับ และนำไปสู่การปฏิบัติทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ภายใต้กรอบของกฎหมายคู่กับคุณธรรม จริยธรรม สร้างแรงจูงใจให้กล้าแสดงออกทางการเมือง การเพิ่มประสิทธิภาพ และมีจุดยืนทางการเมือง โดยมีคนในชุมชนและองค์กรในชุมชน เป็นตัวเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดกิจกรรมทางการเมือง โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยสำหรับประชาชน โดยมีปัจจัย ๑๒ ปัจจัยในการผลักดันให้เกิดการแสดงออกทางการเมืองอย่างยั่งยืนนอกจากที่กล่าวมาแล้ว รูปแบบ (Model) ยังได้ข้อสรุปจากการประเมิน โดยใช้หลักของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam)^{๑๓} ที่พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริง คุ่มค่า และเหมาะสม คำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคล ไม่ทำให้เกิดผลเสียให้กับผู้ใด สามารถใช้ข้อมูลในการปรับปรุงตนเองในระดับบุคคลได้ และสามารถวัดได้ตามสภาพที่เป็นจริง และมีความเป็นปรนัย

^{๑๓} ศิริชัย กาญจนวาสี, ทฤษฎีการประเมิน, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๗๘.

๗. ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ จากผลของการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง ๓ ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยภายในบุคคล ปัจจัยภายนอกบุคคลและปัจจัยสภาพทางการเมือง ตลอดทั้งปัจจัยย่อยทั้ง ๑๒ ปัจจัย ล้วนร่วมกันส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งสิ้นควรเสนอให้หน่วยงานองค์การที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ องค์กรอิสระที่เกี่ยวกับการเมือง เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง หน่วยงานระดับกลาง ระดับภูมิภาคของรัฐ สถาบันการศึกษา พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำผลการวิจัยดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการแสดงออกทางการเมือง หรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศได้ ผลการวิจัยทำให้ค้นพบรูปแบบที่เหมาะสมระดับมาก ในการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๒ รูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นรูปแบบที่คัดสรรปัจจัยหรือตัวบ่งชี้ที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เราสามารถนำเอาปัจจัยหรือตัวบ่งชี้ทั้ง ๑๒ ตัว ไปขยายผลในการที่จะพัฒนาการแสดงออกหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศ พร้อมทั้งจะเป็นรูปแบบที่นำไปใช้ได้ในทางปฏิบัติจริง คุ่มค่า และเหมาะสม ผู้ดำเนินการโครงการพัฒนาศักยภาพ การแสดงออกทางการเมืองของประชาชนจะต้องนำหลักการวงจรของ เดมิง (Deming Cycle) ไปศึกษาแต่ละขั้นตอน คือ P-D-C-A ให้เข้าใจเพื่อนำไปดำเนินการได้อย่างคุ้มค่า

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒.๒ ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของสตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒.๓ ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของเยาวชนที่มีสิทธิในการเลือกตั้ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒.๔ ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ:

กัลยา วาณิชยปัญญา. การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖.

กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร. ๒๕๕๓.

ชัยอนันต์ สมุทรวาณิช. ประชาธิปไตย: คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๓.

กรุงเทพมหานคร : ดวงดีการพิมพ์. ๒๕๒๓.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. รัฐศาสตร์ ทฤษฎีความคิด ปัญหาสำคัญและแนวศึกษาวิเคราะห์ทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร. จัดพิมพ์โดยสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์ นิต้า ครั้งที่ ๔:

๒๕๔๓.

ศิริชัย กาญจนวาสี. ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๒.

สมบัติ อารังอัญวงศ์. การเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม. ๒๕๔๙.

สำราญ มีแจ้ง. สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัย ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๗.

(๒) วารสาร:

นิมิตร โสขาริ. “รูปแบบการพัฒนางานองค์กรแห่งการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๙

บดี ปุชยานันท์, เสกสรรค์ ยวงนิชัย และ ประสิทธิ์ คุณรัตน์. "รูปแบบเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น". วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓ กันยายน – ธันวาคม ๒๕๕๘.

พงศ์ธณัติกาญจน์ พรหมนิล, ภักดี โพธิ์สิงห์, สัณญา เคนาภูมิ, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. "แนวนโยบายการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ". วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๘.

สนุก สิงห์มาตร และสัณญา เคนาภูมิ. “ประชาธิปไตยกินได้ : ของจริงหรือแค่วาทกรรมการเมือง”. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (๔) เดือน กุมภาพันธ์. ๒๕๕๘.

(๓) งานวิทยานิพนธ์/รายงานวิจัย:

- กรรณิกา ชมดี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณี : โครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบจังหวัดอุบลราชธานี”. วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.
- ภูสิทธิ์ ชันติกุล. รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตดุสิตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : สอนสุนันทา. ๒๕๕๓.
- แดน สว่างวัฒน์. “อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดพิษณุโลก”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๒๕๔๖.
- เยาวภา ประคองศิลป์และคณะ. “ศึกษาการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, งานวิจัย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๒๕๕๔.

๒. ภาษาอังกฤษ

(I) Books:

- May, T. **Social Research : Issu, Methods and Process.** 2nd ed. Buckingham : Open University Press, 1997.
- Stufflebeam, D.L. **The 21st Century CIPP Model.** In Alkin, M.C. (Ed). **Evaluation roots : Tracing theorys’ views and Influences** London : SAGE. 2004.
- Yamane,Taro. **Statistics: An Introductory Analysis.** Third editio. Newyork : Harper and Row Publication. 1973.